

SUOJATYÖPAJA ON PARAS TAPA TYÖLLISTÄÄ ¹⁹⁶⁴

Savolaisen maalaamon kanssa kesällä 1963 tehty vuokrasopimus päättyi jo seuraavana talvena. Uudet tilat löytyivät Kuninkaankadun varrelta uudesta, vain muutama vuosi aiemmin rakennetusta talosta. Pienen toimiston muutto sujui helposti, sillä edellinen vuokranantaja, maalaamon johtaja Savolainen, lainasi yhdistykselle kuorma-auton ja kuljettajan. Kuninkaankatu 33:ssa Tampereen Invalidien Työtuella oli toimiston lisäksi vuokralla kaksi työhuonetta, mitkä sijaitsivat alakerrassa, väestönsuojassa. Niihin muutti välittömästi maaliskuun alussa vuonna 1964 kaksi aiemmin Nekalassa toiminutta invalidiyrittäjää sekä kaksi aivan uutta yrittäjää. Näin alkoi suojatyöpajatoiminta!

Tila oli kuitenkin vain väliaikainen. Yhdistys oli saanut suojatyöpajan, mutta väestönsuojassa ei ollut lainkaan päivänvaloa eivätkä lämmitys ja ilmastointikaan oikein toimineet. Toimisto puolestaan oli pimeä ja sen lattia vetoinen. Yhdistys etsi uutta, paremmin suojatyöpajan ja toimiston vaatimukseen sopivaa tilaa ja löysi sellaisen osoitteesta Teiskontie 13. Uusiin tiloihin muutettiin neljän Kuninkaankadulla vietetyn kuukauden jälkeen heinäkuun alussa vuonna 1964. Teiskontiellä oli peräti 75 m² lämmintä ja valoisaa tilaa, oma sisäänkäynti, wc ja pesuhuone. Isosta tilasta voitiin erottaa väliseinän avulla 10 m² toimistoa varten. Kuluttaja-lehti teki jutun uusiin tiloihin muuttaneesta Invalidien Työtuesta:

Uuden teroituskoneen äärellä hääriilevät mekaanikko Hugo Ruoho ja Oiva Huttunen. Koneella voidaan teroittaa monenlaisia välineitä saksista ja hiustenleikkuukoneista sairaalainstrumentteihin saakka. Päivä päivältä alkaakin työtä tulla yhä enemmän teroituskonetta varten.

Laura Suoranta istuu kodikkaasti surisevan ompelukoneen vierellä valmistaen eräälle tamperelaiselle tehtaalle trikookintaita. Ompeleminen käy mukavasti yhdelläkin kädellä, sanoi neiti Suoranta, mutta kankaan leikkaaminen tuotti aluksi suuria vaikeuksia. Nyt sekin sujuu jo tottuneesti ja kintaita valmistuu päivittäin lukuisia pareja.

Kaunis vanha lipasto on saanut työpajassa himmeänhohtavan uuden pinnan Sulo Wallinin taitavissa käsissä ja valkoinen keinutuoli odottaa vuoroaan. Nykyään kun vanhat huonekalut ovat varsin kysytyä tavaraa, on huonekalujen uusimista ja pintakäsittelytyötä kohtalaisesti tarjolla. Vanhoista huonekaluista kiinnostuneet asiakkaat käyvät varmasti mielellään katsomassa myös työpajan kangaspuita, sillä ne ovat yli 200 vuotta vanhat ja kovasta käytöstä kuluneet. Kangaspuilla paukuttelee Liisi Lampinen riepumattoa. Tarkoitus on myöhemmin saada vielä toisetkin kangaspuut, sillä pajassa olisi niille hyvää tilaa ja työtäkin tiedossa. Toiminta on siis vielä suhteellisen pientä, mutta joka tapauksessa se on lähtenyt tanaakasti alkuun.

Vuoden lopussa Teiskontien suojaytyöpajassa oli jo 12 yrittäjää, jotka terottivat työkauluja ja luistimia, korjasivat sähkölaitteita, ompelivat Valmetin Pansion tehtaalle teollisuuskäsineitä, kutoivat mattoja, kiillottivat ja maalasivat huonekaluja sekä tekivät ompelujakkaroita ja kukkakoreja. Vuonna 1964 alkoi myös pahvilaatikoiden liimaus, mitä oli tarjolla niin paljon, että yhdistys suunnitteli oman yrityksen perustamista sitä varten. Suunnitelma ei toteutunut, mutta työ jatkui vuosikymmenten ajan. Suojatyöpajan yrittäjille haettiin asiakkaita Aamulehdessä 14.9.1964 julkaistulla ilmoituksella:

TUE INVALIDIYRITTÄJÄÄ

Suoritamme kohtuullisin hinnoin parturi- ym. saksien ja terien terotushuoltoa sekä kotien sähkökojekorjausta, huonekalujen ym. korjauskiilloitusta sekä maalausta, räsymatonkudontaa teettäjään aineista sekä valmiiksileikattua ym. ompelutyötä sik-sak sähköompelukoneella.

TAMPEREEN INVALIDIEN TYÖTUKI r.y.

SUOJATYÖPAJA

Teiskontie 13 (käynti Ilvestieltä)

puh. 50 270

av. 8-17

Kotityö jatkui edelleen suojatyön rinnalla ja uusia työtehtäviä kokeiltiin. Pahvilaatikoiden liimausta riitti myös kotona tehtäväksi ja Westerlundin musiikkikaupan tilaamat pianojen peitteet ja kitaroiden suojapussit työllistivät yhden ompelijan. Helsinkiläiseen R. E. Westerlundin suureen yhtiöön kuului musiikkikauppoja, musiikin kustantamo, konserttitoimisto ja pianotehdas. Tampereella Westerlundin musiikkikauppa toimi Tammerkosken rannalla Ruuskasen talossa. Kaiken kaikkiaan kotityötä oli kuitenkin tarjolla niukasti ja siitä oli hankala saada riittävää korvausta, sillä hinnat laskettiin terveiden työntekijöiden suoritusten mukaan. Nahkahelmien valmistus, pitsien pujottaminen, kengänpohjallisten kokoaminen, vihkojen ompelu ja siemenkoristeiden tekeminen eivät tuotaneet tekijöilleen suurta tulonlisää.

Ensimmäisen toimintavuoden jälkeen osattiin jo arvioida työllistämisasiamiehen työn tuloksia. Nopeasti huomattiin, että suojatyöpaja eli työskentely suojatussa työympäristössä on paras tapa työllistää invalideja. Myyntityöstä ja lehtiasiamiehen työstä luovuttiin lähes täysin, sillä henkilökohtainen taloudellinen riski oli liian suuri eivätkä työtuen piirissä olevat henkilöt oikein sopineet myyntityöhön. Yrityksen perustaminen puolestaan sopi vain parhaimmassa kunnossa oleville invalideille.

Vuoden 1964 lopussa eli puolentoista vuoden toiminnan jälkeen Invalidien Työtuen kortistossa oli 264 vaikeavammaista invalidia, joista oli työllistetty 49. Perustajyhdistykset olivat sitoutuneet rahoittamaan toimintaa kuuden ensimmäisen kuukauden ajan sen käynnistämiseksi. Sen jälkeen jäsenyhdistykset osallistuivat toiminnan kuluihin maksamalla vuotuista jäsenmaksua. Vuonna 1964 toiminta rahoitettiin Tampereen kaupungin myöntämällä 15 000 markan suuruisella avustuksella, mikä nykyrahaksi muutettuna vastaa ostovoimaltaan noin 26 000 euroa. Avustussummalla maksettiin Matti Hakalan palkka ja tilan vuokra sekä pienet toimisto- ja muuttokulut. Kaikki työntekijät olivat elinkeinonharjoittajia, joiden palkkio määräytyi työsuorituksen mukaan. Lisäksi suojatyöpajassa toimivat yrittäjät maksoivat yhdistykselle pientä vuokraa.

MARIANKATU ¹⁹⁶⁵

Maaliskuussa 1965 Invalidien Työtuki muutti jälleen. Uusi tila löytyi Mariankadun varrelta Ellen Katjamäen omistamasta talosta. Tila sopi suo-jatyöpajaksi entistä paremmin, sillä kerrostalon alakerran sijasta kyseessä oli erillinen rakennus. Tilakin lisääntyi lähes puolella.

Isompaan tilaan mahtui enemmän työntekijöitä, joten työtäkin tarvittiin entistä enemmän. Työllistämisasiamies Matti Hakala hankki alihankintatyötä niin paljon, että vuoden lopulla työpajassa oli jo 22 invalidia. Suojatyöpaja sopi hyvin paitsi työntekijöille, myös työnantajille, jotka antoivat mieluummin ison erän työtä suojatyöpajaan kuin useita pieniä eriä kotityöntekijöille eri puolille kaupunkia. Kuljetus, laskutus ja työn opettaminen sujuivat helpommin. Alihankintatyön teettäjä nimittäin lähetti tavallisesti työnohjaajan opettamaan uudet tehtävät työntekijöille. Palkka maksettiin yleensä valmistuneen kappalemäärän mukaan, jolloin ansio määräytyi työkyvyn ja ahkeruuden perusteella. Kaikki työpajan työntekijät olivat kuitenkin edelleen itsenäisiä elinkeinonharjoittajia, mitä johtokunta piti hyvänä toimintamallina, sillä se vapautti yhdistyksen työnantajan velvoitteista. Työntekijöiden ajateltiin työskentelevän suojatyöpajassa vain väliaikaisesti, sillä suojatyöpajatoiminnan oli tarkoitus valmentaa heitä työskentelemään muissa työpaikoissa tai toimimaan yrittäjinä.

Mariankadun suojatyöpajassa tehtiin työtä maanantaista perjantaihin kello 8–11 ja 12–16 sekä lauantaisin kello 8–12. Samana vuonna työaikalakiin kirjattiin viisipäiväinen työviikko, mihin oli tarkoitus siirtyä vähitellen. Tampereen Invalidien Työtuki siirtyi viisipäiväiseen ja 40-tuntiseen työviikkoon kesällä 1968. Arkipyhät korvattiin lauantaityöllä, mutta muuten suojatyöpaja oli viikonloppuisin kiinni.

Työpajassa jatkuivat entiset työt, joiden lisäksi ryhdyttiin hapsuttamaan hartiahuiveja ja ompelemaan kaitaliinoja ja tabletteja. Eniten työllisti jatkuvasti lisääntyvä pahvilaatikoiden ja pahvikoteloiden kokoaminen käsin liimaamalla. Myös räsy- ja karvalankamattoja kudottiin entistä enemmän. Joulukuussa 1965 Tampereen Invalidien Työtukea työllistivät Raf. Haarla Oy, Pahvinjalostus Oy, Hämeen Vanu Oy, Valmet Oy, Tampereen

kaupunki, Tampereen kaupunkilähetys, parturi- ja lihaliikkeet sekä yksityiset asiakkaat.

Tampereen Invalidien Työtuen toiminnan kehittyessä myös yhdistyksen työntekijän nimike muuttui. Invalidijärjestöjen yhteistyötoimikunnan ensimmäisessä kokouksessa keväällä 1963 päätettiin palkata työnseleittäjä. Vähän myöhemmin työpaikkailmoituksessa haettiin työllistämisasiamiestä. Vuonna 1965 yhdistyksen pöytäkirjoissa puhutaan jo elinkeinoneuvostosta, mikä nimike olikin käytössä aina 1980-luvun lopulle asti, jolloin Invalidien Työtuen elinkeinoneuvonta päättyi kokonaan.

ASIAKKAINA TAMPERELAISIA TEHTAITA

Rafael Haarla perusti 1900-luvun alussa Tampereelle ensin tukkukaupan ja sitten kirjekuoria, ikkunapaperia, kouluvihkoja, serviettejä ja paperipusseja valmistavan tehtaan. Vuonna 1920 Haarla perusti Näsijärven rantaan Santalahteen paperitehtaan ja myöhemmin Lievestuoreelle selluloosatehtaan.

Pahvilaatikoita ja pula-aikana muun muassa matkailukkuja valmistaneen Pahvinjalostus Oy:n tehdas oli Tammelassa vanhalla kasarmialueella. Venäläistä sotaväkeä varten rakennetuilla kasarmeilla oli sisällissodan jälkeen ensin vankileiri ja sittemmin hätämajoitustiloja asunnottomille. 1920- ja 30-luvuilla teollisuuslaitokset valtasivat vanhat kasarmit.